

II. sz. Januar 9.

A MŰVÉSZ BOSZÚJA.

(Vége.)

A pompás angolkertben tarka vendégsereg hullámozott, melly a menyekzői nagyszerű ebéd előtt ide tolonga élvezni a tiszta légbeni séta gyönyörét. A kanyargós utak kígyózó folyam habjaiként látszottak tova mozogni, s eltűnni a facsoportok hűsén rejtő lombjai közé. A lég kristályfolyamában édes virágillat, — töredezett heves szerelmi ömlengések olvadtak. — Itt egy nyílt terrassé-on ifju, kecses nők füzére gyűlt össze egy mesterséges halastó körül, mellynek tiszta vizeitükre felületére veté föl a nap aranyát, s sima lapját hószínü hattyúk hasíták. A hölgyek közt néhány karcsu lovag társalgott, édes, semmit jelentő szóvirágba temetve tudatlanságukat s az érzelemhiányt; s három négy hajlottabb idejű urnő körében Lucia, a szép ara állott fejedelmi tekintetével. Arczán világosan lehete olvasni a magasb lélek kinyomatát; s az elfogultság, melly jövője előtt magát vonalaira festé, a tüzzel telt szemek ábrándja nemesb, költői szellemről tőnek csalhatlan bizonytságot. — Amott egy két komolyabb pár járt föl s alá, napi események és országos ügyekkel bajlódva, míg nem messze tőlök egy egy csintalan pár lebbent el, — vagy némelly magányba vonulni szerető egyén lépett meszebb a lombfedte tévegek rejtekeibe. Legmeszebb pedig a kert véghatárai felé élénk ifjakból álló csoport vőn állomást, szabadabb szóváltásnak engedve helyet, s könnyelmű büszkeséggel eregetve ég felé a kék szivarfüstöt. Nagyobb része a közel vidékből, némán a fővároshól gyűlve össze, s ifju meghittséggel váltogatva pajkos tréfaikat.

Még együtt mulatának, midőn távolról egy különös egyén közelített feléjük. A diszes kert azon részéről, hol az a közel hegyekből lefutó erdőben végződött, férfi lépett elő, lassu bágyadt haladással. Termete nyulánk és száraz, tagjait kopott és helylyel helylyel szakadozott öltözet takará.

Arcza sápadt, s kuszált szőrről borítva; szemei beesve, de mélyökön valamely titkos tűz lobogott, mely magyarázhatlan, de egyszersmind szánalomteljes hódolatot parancsoló. Léptei közben az út szélén álló virágokat tépogaté száraikról, melyeket méla vizsgálat után, a földre szórt.

Az ifjak nagyobb része a közeledő egyénre függeszté szemeit, ki most már lassankint eléjük érkezett. Némelyek a fővárosiak közül csakhamar föl ismerék a szerencsétlent; értesítő szavakat sugdosának a körülállók fuleibe; s aztán személyes mulatságot keresve ez új tárgyban, részvevőleg megszólították.

— Isten hozott, isten hozott, *signore* Leo!

Az njonan érkezett komoran válaszolt:

— Oh, csatlakoztok. Engem nem isten hozott. Egy daemon űzött ide, igen, egy sötét, fekete daemon. De ti nem ismeritek őt. Én ismerem, itt al az; s keblére mutatott.

— Tehát tudod é, hova vezetett daemonod? — kérde egy szelídebb arczu fiatal, részvevő hangon.

— Igen, — válaszolt Leo. — Ez itt az édenkert, s én a jó és gonosz tudásának fája vagyok benne. Oh, e fa keserű gyümölcsöt fog teremni. De nem, ti nem szakasztandjátok azt le soha.

— Nem? Hát ismersz minket? — kérde ugyan azon egyén.

— Oh, miként ne?! — felelt a szerencsétlen keserű mosolylyal, — ti csak árnyak vagytok előttem; szeltemek, kik még ezután fognak testet ölteni, s szerepet játszani. Te Grachus szelleme vagy, szerencsétlen; s a-maz ott folytatá, egy délczeg ifjura mutatva, Alcibiades.

E közben az udvaron megcsendült a harang, mely az ebéd idejét a vendégekkel tudatá. A kertből sűrű csoportokban kezdének a kastély felé sietni. Itt-ott a szives, vendégszerető házi gazda tűnt föl, egy két édes szót váltva vendégeivel, míg végre, a nevezett körhez, mely többnyire ifju bárátaiból áll, közelíteni kezdett.

— És ezen uracsot ismered é? — kérde egy másik a fiatalok közül, az érkező Morevillere mutatva.

Leo arcza nem változott: de szemeiben, mint a szélről csapott láng izzóbb tűz gyult föl.

— Oh igen, — válaszolá hidegen, — az ott a kevély Tarquin árnyéka.

Az ifjak mosolyogtak, s némelyek szánakozva sohajtottak.

Kérem, kérem, méltótlasanak, — hangzott a házigazda szives szózata, s mosolygó szemekkel ment egyik ifjutól a másikhoz, kik indulni kezdtek.

— Vigyük e boldogtalant is az asztalhoz, — szólott egy jó kedvű ifju, Leora mutatva; — körünkben vidám mulatságra fog szolgálni.

Moreville a festszre tekintett, — megismeré; — arcza halvány lőn, mint a koporsó lakójaé. Leo látható egykedvűséggel tekintett boldogsága

elrablójára. Ha valaki tudta volna a történeteket: bámulta volna keblében a lélek óriáserejét.

— Ej, hagyjátok e szerencsétlent, dadogá a gróf remegő ajkakkal barátainak, s tovább siette a lelkét maró tekintet öldöklő hatalma elől.

De az ifjak nem hallgattak rá, hanem magok körében vívék az örültnek hitt művészt a terem felé; hisz bőség- és kényelemben élő dus nagyjainak kedvesek a szeszélyes, s különöségöknél fogva is ingerlő mulatságok. Mit gondolnak ők az eszközzel? — mit a lélekkel, melly, még ők nevetnek, kinjában vonaglik?! Egy udvari bolond, — vagy szegény elődi, ki a mindennapi falatokért rabszolgaul aljasítja le magát, — egy szegény örült, ki öntudatlanul, nevetést gerjeszt a hideg keblekben, mindenkor szívesen látott vendégek a művelteknek nevezett főrangú társaságokban.

De most az egyszer a szegény örültnek hitt egyén keresztül nézett a magának józan észszel hizelgő társaságon, s a boszus lélek, mint száraz villám, szökött be, hogy a lelkeken végig tekinthessen, s romlás nyomait hagyhassa hátra.....

A lakoma zajos volt és nagyszerű. A teremben válogatott ételek ingerlő párája, s a chinai porcelán edényekben fölállított pompás virágok illatozóne uszott; s a hosszú asztalon kristályüvegek ragyogtaták a sokféle borok zamatos aranynedvét. A karzatról kedvébresztő zene vegyült a sokaság élénk beszéde közé, emelve, irányozva a társaság forrongó kedélyét. Ott ült Lucia, miként Diana istennő, hódítva, bámultatva. Ott ült a boldog férj; — boldog? — Ah, e boldogság csak a szemek- és arczvonatokban űzött hazug, bűvös játékot: — de a lélek keserű aggalom terhe alatt kinlódott. Minden perczen, akaratlanul, látnia kellett a fiatalok csoportjában ülő szerencsétlen művészt; minden pillanatban rettegnie kellett a zivatar kitörésétől. Azon feldult arcz, azon szépség- és lélekrom; azon elhervadt remények halvány virágai szívét lelkiösmeretét szaggaták. Más mindenki csak a szeszélyes örültet látta, jelen helyzetében; a gróf, miként Macbeth Banquo kísértő szellemét, egy, kínaiban meghaltnak lelkét látta ott ülni, ki eljő, hogy megháborítsa a legfőbb öröm élvóráit, s talán boszút vegyen a kárhozat kínaiért.

És midőn az ebéd vége felé kedv és lelkesedés telőpontra látszottak hágni: fölcsendültek a különféle toastok kelyhei. Éljenkiáltások riadtak el, s a zene ráharsogá zajos hymnusait. Több vidáman és finom elmésség- vagy érzelemmel váltott elköszöntések után, egyszerre a művész száraz, sötét alakja emelkedik fel, s telt pohárral kezében, hallgatásért könyörög.

— Halljuk, halljuk, — riadt fel a fiatalság derült pajzán köre, egy új, s az eddigieknél vidámabb mulatságot reményelve a különös áldomásozó ötleteiből.

A nők szelid részvétellel tekintének a szerencsétlenre, s elhallgattak. A gróf homlokán hideg csöpek permeteztek, feje szédelegni kezdett.

— Asszonyaim, s uraim, kezdé Leo, mélyen szállongó hangon, e mai szerencse nem mindennapi életemben. Ezt csak egyszer adja az ég, hogy

emlékezete kint maradhasson szívünkben. Én fájdalom, nem ohajthatok semmit ünnepelt grófnőnknek; — nem, mert hiszen őt megáldá isten minden javainak. Az ő lelke a szellemi világnak legdicsőbb vidéke; magas lelke dicső pálmái mellett a szépség rózsabokra, s a szelidség liliumi virítanak; melyek közt szent forrás viszi tiszta habjait. Illy vidéken miként ne szállonganának az örömek pillangói? miként ne lakoznának a grátziák és szerelmek? miként ne építne templomot magának a boldogság? Csupán annyit kérhetek tehát az égtől, hogy e boldogság varázsfénye másokra is ragyogtassa sugártengerét. Ott, hol a főváros pezsgő élete forr, hol az órák lánczai szakadatlan örömek közt futnak el, hol a zajos élvek tenger hullámai ként rohanják körül az életet, s egy percz egész élet gyönyöreit szorítja magába; hol a szellem és szépség magasan, mint bájos hold, élvezi diadalát, s az ünnepelt kellem ezereket szerencsésít pillanattal, — ott, egyedül ott folyjon el bájos grófnőnk élete, — s lophassa lelkünkbe legalább egy sugarát a boldogságnak! —

A társaság harsány éljene szélvészfényként zúgott ott a zene vig lármájában. A tetőpontra hágott helyeslés és kedv vihara, hangos csengéssel, szívta össze a kristálykelyheket. A gróf, mint terhes álom után, könnyülni érezte kebelét. A művész pedig élénk figyelemmel vizsgálta Lucia arcát, melly mosolygva és nyájas elismeréssel ragyogott felé; de különben a nyilvánított kívánságra hideg közönyösség tűnt föl vonalain.

Az egész társaság a tiszta eszmélet időközét gyanította a művész szavaiban.

— Ennek nincs hatása, — szóla magában a művész, — nem bir szenvedélyvel a fővárosi zajos élvek iránt, — s komolyan letéve kiürült pohárát, sötét arcczal ült ismét székébe.

A vigalom tovább folyt. Néhány percz futott le vidám zaj között. Egyszerre Leo ismét föláll, a társaságtól magának szót kívánva.

— Halljuk a művészt! halljuk a szép toastot! — hangzott mindenfelől. Mély csend lőn.

— Asszonyaim s uraim, bocsánat, ha a türelmet ismét fárasztom! — szóla emeltebb hangon az ifju, — de kénytelen vagyok szólani, mert előbbi beszédemben hibát követtem el. Mit is kívántam én?!... Uraim, a szépség hazája az egész föld, ... a szépség, mint a művész, nem csupán egy hon, egy népért, hanem az egész világért van teremtve. A csillag nem azért van fölűzve az ég koronájára, hogy csak egy ország fölött ragyogjon; ... be kell neki utazni a mennyhóltot; ... a gyöngy nem azért terem a tenger mélyében, hogy csak a parti lakosok fűzzék hónyakukra; ... el kell annak vándorolni kelettől nyugot messze határáig. Én szeretem e hazát: de a mellett nem titkolhatom el ohajtásomat, hogy ünnepelt grófnőnk ritka bája csodálatosdagság az egész művelt világé. Örvendek a gondolatnak, hogy e ritka bájok nem késendnek sokáig fölmutatni magukat idegen határokon is. A ma-

gasabb lélek nem bilincselheti magát egy helyre. Oh igen, lássák meg ez arcz fenségét: azon tájak, hol az Alpesek szüz ormai, mint a szellem tiszta eszméi az egekig nyulnak föl, ... s a pásztor hűs völgyekben elmúlt idők agg regéit dalolja el; ... lássák meg e szépséget Provence virágos mezői, lássák meg a kellemes Itália halmait. Ah, uraim, Itália ugyis rokon szépségeket mutathat fel isteni vidékeiben; ... Itália, uraim,

Az ifju elhallgatott. A társaság néma odamerülésben figyelt szavaira, s Lucia lelkes arczán a megragadt lélek heve tört át gyöngéd rózsafényben. Leo kíváncsi vizsgálattal kémlelé a tiszta arcz kifejezését.

— Italia?... szóljon tovább, ... beszéljen az olaszföldről! — hangzott mindenfelől a vendégek szájából.

— Itália, uraim, — kezdé ismét a művész fölhevült lelkes szavakkal, — egy széttépett szív, hosszú századok kínaival. A tenger, melly virágos térei körül elfut, hajdan a csodálók s hódolók seregét voná partjaira, kik a szép és büszke hölgy körébe siettek. Most a végetlen víztér szomoru morgással öleli e partokat, s az egy kor büszke paloták romjai szégyen- és bánattal tekintgetnek csillogó tükrébe. Ott áll Róma és Velence, fölékített sírboltok és koporsók, mellyek körött gyászoló nép sir, vagy éneklí bús hymnusait. A komoly Apenninek bérczsora mintegy sötét palástba burkolva tekint két oldalra, s a virító ezüstrom és narancserdők a régi örömöket akarják e hon gyermekeinek lelkébe még egyszer visszamosolygani. Mind hiába! Az ég tiszta és ragyogó, ... a völgyek virágaival lágy szellők játszanak, a vidám dal ronsolt oszlopok kupjain törik meg sohajtássá, ... s lenn Nápoly fölött a nyugtalan volkán, mintha e föld örök időktől élő költője volna, haragosan hányja égre kebléből üszkeket, hogy a haza kínait égneek és messze földeknek bemutassa. Igen, uraim, ki az omlott nagyság maradványait, s a természet visszateremtő bájjait vizsgálni akarja, nézze meg Itáliát.

Az ifju művész lelkesedve üríté ki telt poharát az utolsó csöpekig, s benső örömmel merengett a grófné átszellemült arczvonalaín. A társaság halk, ünnepélyes zúgással nyilvánítá osztatlan tetszését.

Midőn a lakoma véget ért: három egyén volt kivéve az általános, elfogulatlan kedvből. A lelkes Lucia természettől költői magasb szellemmel volt megáldva. Ábrándos lelkében régtől égett a vágy, megtekinteni azon földeket, mellyeket történet és költészet egyiránt magasztalnak, s élénk vonásokkal lopnak be a szívbe. Most a művész lángoló beszéde találkozott a vágygyal, s mint villanyszikra futott át keble minden idegein. Képzelete az olasz föld szépségein, szelíd egén, művészetén andalgott, s szemeiben a magasztos szellem sugárai égtek isteni lánggal. Leo alig titkolható örömmel látá e változást, örömmel, mellynek tüze alatt egy sötét terv kígyója hevert; — s végre a gróf hosszan gondolkozott a művész szavain; de lelke nem talált aggalomra okot. Azt vélte, hogy mind ez a megzavarodott költői szellem phantaziajának játéka volt.

Néhány nappal e vigalom után, midőn a számos vendégsereg elhagyá a grófi lakot, magánosan ült Lucia a kert lombjai közt. Az alkonyi szellő a rétet átfutó esermely habjainak zugását hozá fülébe. Lelke a láthatárt kékfalként beszélő hegyeken túl bolyongott, ... keble magasan emelkedék; mert a lágy szellőben Itália szelid legét vélé beszíni. Minden csendes volt. Egyszerre a fák sötét sátora közül egy édesen ömlengő ének közeledett feléje. A tiszta férfihang Göthének ez ismeretes dalát hallatá, olasz nyelven:

Ismered a hont? hol ezitrom virul,
Arany narancs ég lombok árnyirul,
S a kék egekről lágy szellőcske száll,
Alant a myrtus, fenn a repkény áll,
Isméred azt?

felé, felé

Ohajt e szív, —

A homályos uttekervényen a festész alakja bukkant elő.

— Ah, signora, bocsánat! — könyörge a szerény művész, — nem tudám, hogy ön e helyen van, s magányát háborgatom szeszélyes dalommal.

Leo arcza most nem volt olly feldúlt és sötét, mint egyébkor. A szelid bánat fátyola átereszté a szépség és magasb szellem igéző jeleit. Ollyan volt, mint a tündérszép táj, ha fölötte a hold kétes világa remeg. A kellemes nő ellenállhatlan vonzalmat érzett e különös lény iránt. E vonzalom a titkos lélekrokonság volt, mellynek keblén tenyészhetik föl barátság vagy szerelem.

— Én azt véltem, — szólott a grófnő szeliden, — hogy ön már kedves hazája felé vándorol.

— Igen, utban vagyok, hogy mielőbb megláthassam Itália szép halmain. Ah, signora, mit mondjak ön nevében honom gyermekeinek, s mosolygó vidékeinek?

— Mondja meg ön, hogy én mély részt veszek lakóinak sorsában, s hogy nem sokára meglátandom kies vidékeit.

Az ifju művész arczán, sötét éj villámaként, lelkesült örömfény lobbant fel; szótlán csókolta meg a szép nő kezét, s elsietett...

Még azon évben a közeledő őszi felé egy magyarországi ifju és gazdag gróf utazott az olaszföldön, szép és szellemdús nejével. A férj egykedvű közönyös vala, — a nő magasult örömmel mulatott a hajdani nagyság és hatalom emlékeinél, s kelleminek fensége hódolók és csodálók seregét gyűjte körébe. Az utazópár meglátogató Velenczét, Adria királynéját, a classicus Florenczét, Genuát, s végre az idők változó során kettős hatalmu Romát. Itt megállapodtak, mert a gróf, mint sok más férj, nyugalmat ohajtva, vissza akart térni hazájába. A visszatérés, bár a nő kedve ellen, elhatározott.

A vendéglő szobái, mellyekben az utazók [szállásoltak, egész napon át különböző színű és sorsu egyénektől ostromoltaték. Néha csinos narancsáruló leánykák jövének égő fekete szemekkel, csintalan pillantások közben

kinálva szép gyümölcsöket, — majd egy énekes vagy énekesnő, guitarre-ján kezdte meg az ajtóban vidám dalát, vagy ügyes szemfényvesztők kértek bebocsáttatást. Most egy vándorló festész jelent meg, válogatott képeket emelve hátán, minők nálunk uri termekben sem találhatnánk. A házaló művész előre görbült vékony termete csak igen tökéletlenül engedé látni arczatát, melyet különben is vastag, sűrű barkó és szakáll fűde el. Gyakorlott könnyűséggel szedé elő és terjengeté ki olaj főtmenyeit, melyek nagyobb részint a legszebb tájrajzokból állottak. Most Herculanium és Pompeji romait mutatá elő, — majd Nápolyt és a Vezuv borzasztó szépségeit.

— Ezen főtmenyt meg kell vened, signora — szóla a képárló tompa orrhangon, hogy majdan hasonlítást tehess a mű tökélye és az eredeti közt.

— Mi nem fogjuk meglátni ezen vásznan leírt vidéket, válaszolt a grófnő alig titkolt fájdalommal.

— Ah, lehetséges volna é, — szólott a képárus, csodálkozást mutatva hogy valaki az olaszföldön járjon, a nélkül, hogy a Vezuv lélekrendítő kellemkeit megtekintse? Nézzétek csak e főtmenyt; — ez a leghívebben van találva. Minő lehet még önmaga a természet! Ugyan, signore, — szólott a grófhöz fordulva, légy olly jó, beszéld rá a szép asszonyságot, hogy ne ellenkezzék veled Nápolyba utazni.

— Valóban ugy vélem, édesem, hangzott a grófnő édes beszéde, csakugyan bátorság volna egy kis kitérést nem tenni Nápolyig, honnan aztán az adriai tenger felé térhetnénk haza.

— De mikor az Abruzzo hegyláncz mindenkor tele van rablókkal ellenveté a gróf.

E szóváltás az utazók hazai nyelvén történt: de az olasz gyanítani látszott az utóbbi szavak értelmét.

— Oh az Abruzzók! Ne féljete, signore; rég nem hallatszott már semmi hír valamelly bandita csinyeiről; — s végre ha netalántévelygő rabló kerülne elétek: egy kis pénz ki fogja elégitni a szegény ördögöt. Az olasz rabló csak személyes gyűlölségből szokott kegyetlen lenni. Ezt jegyezd meg, signore, magadnak. Itt csak az félhet, kire vendetta várakozik.

Vezuv rajza megvétetett, s a festő, hajlongások közt, távozik.

A nap leszállóban volt, midőn a gróf kocsija a Nápolyból Lorettoba vezető uton az Abruzzo hegylánczszorulat közt kitűzött éji szállása felé közelgett. A lég csendes és mérséklett volt, — az alkonyi szellő a növények frisítő illatleheletét hozá meg. A hegytetők, mint szép hajadonok látszának levetkezni, s a völgyekbe hullatni homályos árnyalástjaikat, míg legmagasb ormaikra az ég szultánja — a nap veté ragyogó aranyfátyolát, mintha szerelmi zálogul hagyná azt hátra. A kocsi egy meredek emelkedőn haladt fölfelé, s a gróf és grófné künn állottak, hogy a nagyszerű táj szépségeit annál inkább élvezhessék.

Siető léptekkel előzik meg a kocsit, hogy a tetőn széttekinthessenek,

midőn egy mellékról a hajlott testü képárus jelent meg, hátán emelve árult.

— Ah, mennyire örülök, — hogy találkozhatom ismét, ömlenge az olasz, nemde gyönyörű táj? — főséges! — Láttatok, ugy é, a Vezuvot? — No, sokat mondék é? De itt e táj sem utolsó az olaszföldön, s főleg ha az utról kitérve e magasb tetőre fölhágnánk.

Az olasz egy az utról nem távol eső emelkedésre mutatott, melly könnyen járhatónak látszott, s honnan be lehet az alatta kigyózdó ország-utat látni.

— Itt ez ösvény nemde arra vezet? — kérdé a grófné.

— Oh igen, igen, signora. Magam is gyönyörködöm a szép kilátásokban. Festő vagyok. Nem kerül nagy fáradságba, s többel jutalmaz, mint egyelőre gondolná az ember.

A három egyénből álló társaság a kimutatott tető felé lépdelt. A gróf gyakran visszatekingetett. Nem volt rá szükség. A kocsi minden lépten látható vala, a mint oldalról alattuk tovább mozgott, s ezenkívül a gróf egy jó pisztolyt tartogatott zsebében.

Mintán a tetőről körültekintettek, leszállának, hogy az utat elérjék. Előttök lejtős völgy ásított fákkal és bokrokkal lépve. A vidék fekvése kétségtelen irányt adott további utjokra: — azonban nem kis meglepetéssel tapasztalák, miszerint a völgybe leérve néhány lábnyi magas sziklafal zárta el választott iránybani haladásukat, mire nézve más oldalra kelle térni, hogy az akadályt kikerüljék. Vezetőjük reményt ada, hogy ezen nehezség mellett is, csupán egy másik hegycsúcsot kell megkerülniök, s az országot előtt fog feküdni. Tovább haladtak. A keskeny vizmosás, mellynek kiszáradt medrét követték, elfogyott. A leszálló napot magas tetők rejték el, — s nem sok időre még a visszatérésre sem tájékozhatták volna magukat.

A grófné fáradni kezdett, s férje nyugtalan lőn. Gyanus szemekkel tekingetett a vándor művészre, ki mindannyiszor félénken ügyekvék elvonni arczát a fürkésző tekintet elől. Végre a gróf türelme elfogyott, megállta, s parancsoló hangon szólott.

— Megállj, egy lépést se tovább, te minket veszélybe akarsz vinni. Áruló!

— Ah, signore, én? — hisz magam jobban félek mint te! — Én csak egy szegény házaló vagyok. — Magam sem tudom, hogyan tévedhettem el. Azonban csak menjünk tovább, s nem sokára kacagni fogunk aggodalmunkon.

— Vissza, — riadt a gróf az indulni készülőre, pisztolyt mellére szegezve; — ha egy lépést vissza nem vezetsz bennünket, azonnal meghaltál.

— Vigyázz, signore, — szóla a festész fenyegető bátorsággal, vigyázz magadra. Kettős veszély fenyeget, ha fegyvered rám sütnéd. Vagy a közbátorság őrei, kik e vidéket szemmel tartják, fognának el, — s örök becstelenség követné az ártatlan halálát; vagy pedig rablók siethetnének e helyre társuk veszélyét gyanítva a lövésben. — Vigyázz signore.

A gróf mérgesen harapott ajkaiba.

— Oh, miként fog ez végződni? — aggódék a grófnő.

— Ne féljen ön, asszonyom — szóla szívből jövő hangon a vezető, istenemre esküszöm, egy hajszála sem fog önnek megsértetni.

E beszéd ismét fölbátorítá némileg a grófi párt. Tovább mentek. Egyszerre a képárus, valamelly eszmétől megkapatva, megállta s szólani kezd.

— Egy jó gondolat ötlött elmémbe. Fütttyentéssel akarok jelt adni, — ha valakit találhatnánk, — vagy ha a hang az országutig érhetne. Én jól tudom, milly modorban szokták a rablókat kergető közbátorság szolgálai egymást e vidékeken távolról értesíteni.

A vezető feleletet nem kapván, egyik ujját meggörbitve szájába illeszté, s éles fütttyentése áthasított a völgymélyedésen, mellyben állának. Kevés idő múlva, jobbról a fák közül négy férfi lépett elő. Testökön kopott katonaoöltönyt viseltek, s vállaikon egy-egy kurta löfegyver feküdt.

— Holla! — kiáltott a képárus a férfiaknak.

— Holla! — válaszoltak ezek — s az utasok felé közeledének.

— Eltévedtünk, — szóla a gróf a rendőrség emberének. Kérlek mutatassátok meg az országutat, hol kocsimat hagytam, s én bőven jutalmazandom meg a fáradságot.

Az érkezett négy alak közül egy a gróf elé lépett, s illemmel meghajtva magát, válaszolt:

— Uram, ne essék nehezen, kívánatodat nem teljesíthetjük. Parancsunk van, napleáldoztakor megjelenni egy bizonyos helyen, melly ide nem távol esik, s hova többi társaink is az éj idejére összegyűlendnek. Ha elfogadod, hogy velünk e helyre jöjj, a közelgő éjen át biztos helyet, s némi kényelmet fogsz találni.

A gróf egy perczig gondolkozni látszott.

— Menjünk tehát, — szóla végre, meggyőzötve különösen az ajánlatot tevő egyén tiszteletteljes tartással ejtett szavai által.

Kétes esthomály feküdt a hegyeken, midőn a társaság egy nyíltabb helyen emelkedő hegygerinczet ért, mellynek tetején hajdani erőség romai heverték. A sötét dűledékek közül emberi alakok látszottak a közeledőkre várni, míg ezek egy lejtős ösvényen a szétrombolt falakhoz fölmásztak. — A gróf karján vezeté elfáradt nejét, s a meggörbedt képárus némán, de ifjúi erővel ment előre a fárasztó uton. A romok közt ácsorgó alakok hallgatva, de szíves kézszorítással üdvözlék megérkezett társaikat. Hasonló ruházat fedé tagjaikat, s kezökben szinte löfegyvert emeltek. Komoly illedelemmel köszöntek a grófi párnak, mi közben titkosan kémli oldalpillantásokat vetettek feléjük, s az egész társaságot belebb a leomlott falak közé vezették.

Mintegy középen tágas terem állott, mellynek falai s boltívei meglehetős épségben maradának, s biztos menhelyet nyújthatott. E helyen települt le az egész személyzet. A gróf nem találta baljóslatuaknak ez arcokat. Kérdéseire rövid, de kielégítő feleleteket kapott.

Kevés idő múlva egy, a többtől különböző öltözetű férfi lépett elő. Ruházata egészen polgári volt, s láthatólag azon osztályból, melly a tudományok embereit jelöli. Arcza bajusz és szakáll nélkül. Vonalom és magatartásán valamely komoly hidegség, melly bizalmas, de mélyebben vizsgálva gyanús félelmet is önthet a lélekbe.

A kópárus örömtől mosolygva ment a belépő elé, s hosszan szorította meg kezét.

— Ah, te itt vagy, doctor? Nem reményltem szerencsédre. S annál örvedesebb, mivel meglehet, szükségünk leend tudományodra. Nézd, azon signore és signora nagy urak;... — a fárasztó ut,..... az eltévedés aggodalmait kétségkívül ártalmasan hatottak kedélyökre. Sajnálom, ha veszély fenyegetné egészségedet;... ők nem szoktak az efféle bajokhoz. Kérlek, doctor, tekintsd meg őket, hogy még jókor segíthessünk.

A doctornak nevezett egyén tisztelettel lépett a grófnéhoz.

— Kérem kezét, signora.

A grófné kétes mosolylyal nyujtotta szép kezét. A doctor megtapintá úterét,.... hallgatva számítá az érütést, s aztán eleresztve a nő kezét, szóla:

— Egy kis fáradtság, ellankadása az idegeknek, semmi egyéb. Az éji nyugalom mindent helyre fog pótolni.

Aztán a grófhoz közeledve, keze után hajlott.

— Ah, ah! — sohajta a doctor, aggodalmas arczczal, — a vér főlhevülve, az idegenrendszer ingerülten; s a vér sebes rohama a tüdőt ostromolja. Segély nélkül kész a veszély. Egy kis érvágás, nyugalom, erősítő cseppek,.... hatalmas óvszerek;... s ezt tenni kötelességünk.

A gróf megütközve tekintett az Aesculápra, mintha nem hinne szavainak.

— Igen, igen, — erősíté a különös orvos előbbi beszédét, — nekem kötelességem önön eret vágni, különben nem felelek semmiről. Csak, kérem, semmi ellenvetés!

A gróf lelkét iszonyu sejtés hatalma ragadá meg. Rettegő vizsgálódással jártatá végig a körülállokon szemeit, s elmélyedve hallgatott.

— Azonban jobb lenne — folytatá a rendíthetlen orvos hidegen — ha signora eltávolíttatnék egy kisé. A műtét és vér látása nem leendne kedvező gyöngéd idegeire.

A gróf agyán egy gondolat futott át e szavakra.

— Ugy van, — valóban nem jól érzem magamat, — szóla bágyadt hangon — ha segélyt találhatnék: kész vagyok. Azonban nőm ne legyen tanuja a kellemetlen műtétnek. Kérlek, édes nőm, távozzál el kis időre.

Az asszony, a női szeretet ellenkezése után, végre férje kéréseitől ostromolva, két egyénnel távozott.

A gróf most már nem kételkedett, miszerint híres hegyvidékben tanuló rablók kezeibe jutott. — Sokszor hallá, hogy e banditák tetemes pénzváltásért szabadon eresztik foglyaikat. Ő gazdag volt, ígéreteket, kötelességeket ajánlhatott. Nem volt oka nagy veszélytől remegni. Csupán nejét

akarú a borzasztó helyzet kínos tudatától megkímélni. Azért távolította el hitvesét.

Az orvos ezalatt előszedé a műtetre szükséges eszközeit.

— Uraim, — szóla bátran a gróf, én nem akarom kérdeni, kik és minő sorsu emberek önök. Mit kívánnak önök tőlem? — Pénztárczám kocsimon maradt: azonban fogadom, minden velem jött kincs önök szolgálatára áll. Holnap átadandom, s én hallgatni fogok. Csak kiméljenek tovább, kimélik nők.

— Signore, — felelt az orvos szinlett boszankodással, miknek tart ön bennünket? Mi nem vagyunk rablók; — nem kívánjuk ön pénzét. Csupán segíni akarunk. Ön vére tele van kóranyaggal, — meg kell tisztítani.

— Doctor, tegye ön kötelességét, — szóla a képárus komolyan.

— Nem, soha nem fogom engedni e gyalázatot, — kiáltott a gróf. Ez alacsony kegyetlenség. Vegyétek inkább életemet, gyalázatos rablók, — undok tolvajok!

— Minket nem fog ön haragra ingerülni, — szóla az orvos nyugodtan, s egyszersmind szemével jelt adott a jelenlevőknek. Ezek megragadák a küzdőt, s karját megmeztelenítve oda tarták az érvágó műszer alá. Az orvos ráilleszté eszközét, s a zsíros vér bőven folyt alá a száraz földre.

— Hah, rablók, gyilkosok, — vérszopó nádályok, nyögé a szerencsétlen, lankadva a boszuság és félelem miatt.

A képárus kéjtéljes pillantással édelgett a vér szemléleténél. Ajkai körül ördögi mosoly vonult el. Ah, — szóla magában, — milly szép e vér. Milly drága gyöngycsepek szívem kintüzére! Te meg leszesz boszulva — s szemeit áhittal emelé ég felé.

Néhány percz telt el. A gróf feje az izmos karokra hanyatlott, arcát halálos sápadtság fedé. Ájulás vevé el eszméletét. — A vér megszűnt folyni — karja erősen bekötöttetett.

Midőn ismét magához tért, nejét pillantá meg maga mellett; szólani akart: de ereje elbagyta, s nem sokára mély álom zárta le szemhéjait.

A reg ragyogva tűnt föl; a hegyek, mint megannyi memnonszobrok, bájos dalokat ömledeztek a napsugarak első érintésére. Az ébredő gróf szemei aggódó neje arcára vetődtek. Mikép homályos, lélekgyötrő álom, tűnt föl a mult nap eseményeivel, emlékezetében. A grófnő szorongva tudakozódott hogyléte felől, s ő beszédre nyitá ajkait, midőn a képárus a doctorral, s többi férfiakkal előlépett.

A gróf tagjain lázas remegés futott végig.

— Doctor, tekintse meg ön a beteget, — szóla a képárus félmosolylyal, — nincs é segélyre szüksége.

A fekvő kétségbeesve mereszté szemeit iszonyu hóhérára.

Az orvos végig tekinté őt.

— Még nincs minden rendén, — kezdé fontos arcczal, — a vér heve nem csilapult le egészen. Szükséges leend, a másik karján is eret nyitni.

— Nem, nem, — kiáltott a szerencsétlen, iszonyodva szökvén fel helyéről. — Öljetek, gyilkoljatok meg egyszerre. Ez százszoros halál. A tigris és vypera nem kegyetlenebbek, mint ez undok bakók.

Szólt és remegve támaszkodott a roncsolt fal töredékeihez. Neje a múlt síkoltásával ugrott férje és üldözői közé.

— Kegyelem, kegyelem férjemnek! — esengett a nő, csak a veszélyt látva, de nem gyanítva az okokat és történeteket.

— S kik vagytok ti, iszonyu emberek? — kiáltott a férj, — mi örület űz illy szörnyű kegyetlenségre? Mit vétettem ellenetek?

A képárus a gróf elé lépett, lebontá fejéről az álhajzatot, s arczáról a ráillesztett szakállt, szálas termete főlegyenenedett, miként halvány kísértet a sírok közt. Leo állt ott elhervadt arczczal, de villámló szemekkel.

— Mit vétett ön, gróf ur? — szóla mennydörgő hangon, — reménylen, alakom és nevem elég felelet e kérdésre. Én nem akarom ön pénzét, nem életét sem. Nyomoruvá akarom tenni, ... tehát élni hagyom. De ön megölte lelkemet, ... lidérczként szívta ki szívem vérét, kiégette keblem erejét, ... s most én is olly nyomoruvá teszem önt, miként hatalmamban áll. Nem, ne féljen ön, ... nem ölöm meg. Száz életet adnék inkább, hogy mindeniket olly kinteljessé, olly pokollá tegyem, miként az enyém; örökkévalóságot kívánnék ön számára, ha szívébe örök gyötrelmek férgeit ültethetném.

Moreville meg volt semmitve. Szóttlan szegezte élettelen szemeit a művészre, ki rendítő hatalomban állott előtte, miként Nemesis.

— Ah, tehát nemtelen boszú, aljas cselszövény?! — kiálta Lucia, s homlokán és szemeiben a nemes harag s megvetés tüze lángolt.

— Nem, nem, önnek nem szabad engem vádolni, nem megvetni, — szóla megindult hangon a művész; — ön nem tudja, mit vesztettem én. Én szerettem egy hölgyet, ... de az meggyaláztatott ez embertől. Tudja é ön, minő kínokat szenvedtem át?... És a hölgy, asszonyom, a hölgy tört dőfött keblébe, csakhogy szerelmemet, halála által, kiérdemelje. S mit gondol ön, minő csekély áldozat egy illy nyomoru vére olly életért! harminc egy óceán elvesztéseért. Oh, signora, az ön szívének nem lehet kárhoztatni engemet!

Lucia arczán a sebes indulathullámozás tükröződött. Magas lelke utálta a bűnt, de igazságot adott a megbántottnak, s a hitves meg akará menteni férjét, ... aztán elhagyni az aljas kéjelgőt örökre. Büszke szilárdsággal fordítá arczát férjéről a művész felé, s szóla:

— Uram, az ön méltó boszankodása ki van mentve előttem; de most az ön fájdalomának elégtételt, s tovább űzni a megtorlást: nem igazságos boszú, de kegyetlenség lenne. A hölgy, kiről emlékezék, szerette önt, még a halálban is, s ez olly kincs, mit öntől el nem rabolhat senki. De tekintse ön boszúja tárgyát. Őt e fölfedés percétől fogva nem szeretheti hitvese. Hitvese meg fog rá nézve halni. Legyen ön tehát irgalommal. Bocsássa el a

szerencsétlen. Nemde, ön meg fog elégedni e nyilatkozattal, s a bosszúállást teljesnek találálandja?

Leo némán esett térdre a bájos nő előtt....

Lucia még azon nap, titkos utakon, a legközelebb eső városig vite-
tett. Kérése, hogy férje is vele mehessen, sikeretlen volt. Ez szabadon bo-
csátaték a rengetegben, segédvezető nélkül. A bosszú eszközei eltűntek a
romok közül.

Midőn más nap a keresésére küldött emberek rátalálnak Morevillere:
ez halva volt egy pusztá szirtorom alatt. A szerencsétlen fölött az erdő
zsákmánytkereső madarai vijjongtak.

Obernyik.

ÉDES APÁM KÓRÁGYÁNÁL.

(December végén 1847.)

Édes apám halld meg keserű fiadat!
Mert tengerkeservét okoztam már neked,
Nincsen annyi öröm az egész világon
Melly kísérelhetné e sok keserveket.

Mint hervadt reményed szélök én tehozzád
Mint jajgató vízhang bűm köszöntje között;
S mint láthatlan fátyol, sohajtások szárnyán
Lebeg áldó lelkem halvány arcod fölött.

Az öröm, mit neked ekkorig szereztem,
Csak néhány kis gyöngyszem bűd mély tengerében,
Csak egy rózsaszál száz tövisbokr között,
Kisded fénybogár a bánat éjjelében.

— Lázás álmaid közt síró felhő vagyok,
Könyzáportul ázva leborulok hozzád,
S mint zokogó szellő a hervadó rózsát
Olly lágyan, gyöngéden simítom meg orcáid.

Ah mint reszket ajkad! S szíved halk verése
Vészharangként hangzik át fájó lelkemen;
Felém ragyog szemedből a megtört sugár,
Mint a bágyadt napfény télfelé, hidegen!

Ah! mint a denevér úgy ragad szívembe,
Egy kínzó sejtelen, s vérző bűt hoz reám;
Kiért esném kétségbe hacsak érte nem,
Kedves életedért, imádott jó apám!

Édes anyám meghalt, s őt nem is örmertem,
De halálát mégis gyakran megkőnyezem,
Mert azt mondják hogy a legtisztább boldogság,
Legédesebb égi méz az anyaszerelem.